BOUTERBODE

Nr. 45 **~ een uitgave van het Paulus Archief ~** **juli 2011**

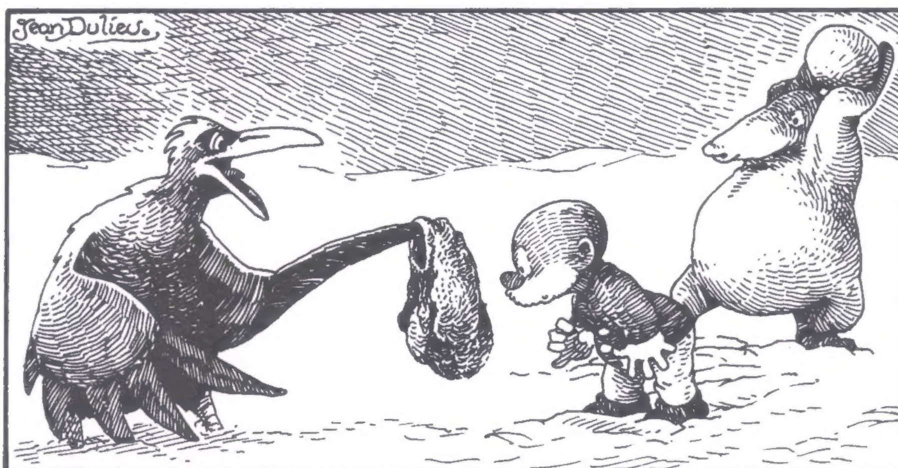
FIETSPAD IN EINDHOVEN
Expositie in potlood

Tot 1 augustus is in het Ton Smits Huis in Eindhoven een expositie te zien van werk van Jean Dulieu. De tentoonstelling heeft het thema van het gelijknamige boekje Fietspad **(Uniepers, 1991) en zit vol met taalgerelateerde humoristische prenten.**

Ton Smits (1921-1981) was een Nederlandse cartoonist en kunstschilder.
In de jaren vijftig liet hij een eigen, vrijstaande atelierswoning bouwen met een ruim en licht atelier, een grote boerenkeuken en rondbogige doorgangen tussen de verschillende vertrekken. De villa werd gebouwd aan de Jacob Reviuslaan aan de rand van Eindhoven-Zuid, toen nog een landelijk gebied.
Smits wilde dat zijn cartoons en schilderijen ook na zijn dood voor publiek toegankelijk zouden blijven. Na zijn overlijden ging deze wens in vervulling met de opening in 1983 van het museum Ton Smits Huis. De artistieke nalatenschap van Smits - zo'n twintigduizend originele cartoontekeningen en potloodschetsen plus enkele honderden schilderstukken - vormt de kern van de museumcollectie.

(zie verder pagina 2)

JASJE AAN, JASJE UIT
Onverwachte kledingwisseling bracht boek uit balans

Ooit schreven we in de Bouterbode over alle hoeden & petten die Paulus ooit droeg. Soms als bescherming tegen de kou, een andere keer om het hoofd koel te houden.

Maar ook truien en jassen bleken voor de tekenaar/schrijver interessant genoeg om er veelvuldig gebruik van te maken. Wat minder opvallend dan de hoofddeksels misschien, maar toch kledingstukken om rekening mee te houden. Daar kwamen we begin dit jaar achter, bij de productie van het boek **Paulus en het draakje**.

Ooit was het Salomo de raaf, die zich behoorlijk druk maakte als de boskabouter weer eens wat al te luchtig gekleed door het bos wandelde. Een mooi voorbeeld daarvan vinden we in het verhaal **De sneeuwsnuiver** (Rode Reeks, deel 10), waarin de raaf Paulus voortdurend lastigvalt als deze ook maar even zonder trui naar buiten gaat. Het avontuur speelt zich in de winter af en het is dan ook logisch dat de wijze vogel zijn kaboutervriend goed in de gaten houdt, want niemand zit verlegen om een verkouden boskabouter.

Bij de productie van **Paulus en het draakje** (Gouden Klassiekers, deel 4) kregen we onverwacht met Paulus' jasje te maken. Het boek begint in de herfst en we weten allemaal hoe verraderlijk het weer dan kan zijn. We willen de zomer nog niet loslaten, maar de kou dient zich langzaam aan.
Paulus en het draakje was destijds voorzien van een grote hoeveelheid pentekeningen en werd tijdens de eerste jaren van z'n bestaan

(zie verder pagina 3)

FIETSPAD IN EINDHOVEN

(vervolg van pagina 1)
Regelmatig worden er in het TSH tentoonstellingen georganiseerd. En dit keer hangen er tot 1 augustus humoristische prenten van Jean Dulieu, uit de periode 1989-1990 toen hij veel met cirkels werkte. De tekeningen zijn allemaal in potlood gemaakt, maar hebben de zwartheid van Oostindische inkt!
Het zijn overigens geen originele werken die getoond worden, doch kopieën. Maar daar is tot nu toe niemand over gevallen...
Het Ton Smits Huis (adres: J. Reviuslaan 25, 5644 TP Eindhoven) is niet altijd geopend. Bel voor een afspraak 040 - 2114786.

De afbeeldingen bij deze tekst zijn getiteld:
pagina 1 - *Fietspad* en *Brillekoker*,
pagina 2 - *Bisschopsmijter*.

DULIEU STOND ZELF AAN DE DRUKPERS

In de elfde aflevering van de reeks Dulieu Dossiers in Stripschrift laat schrijfster Annette Wouters zien dat het niet altijd voor de hand ligt dat een origineel werk één op één wordt omgezet in een gedrukte versie.
Tekenaars en illustratoren trekken zich soms de haren uit het hoofd als ze zien hoe er met hun werk wordt omgesprongen. Jean Dulieu stond zelfs een keer persoonlijk aan de drukpers om te controleren of zijn aquarellen naar behoren werden gereproduceerd.
Het dossier geeft informatie over de lang niet altijd voorspelbare manier waarop redacties en uitgevers soms met origineel werk omgaan. Het kwam zelfs voor dat Dulieus tekeningen zonder overleg werden gespiegeld (inclusief signatuur), bijgesneden of eigenmachtig van kleur voorzien.

Nr. 413 van Stripschrift met daarin Dulieu Dossier #11 kost € 6,90, plus € 2,25 verzendkosten en is te bestellen via www.stripschrift.nl

BOUTERBODE 45 - redactie: Maarten J. de Meulder - postadres: Dobbenwal 47, 9407 AD Assen - mailadres: bouterbode@paulusarchief.nl - drukwerk: De Marge, Groningen - abonnement: € 7,00 voor bode 46 t/m 50 op Ingbank 3945495 tnv Uitg. De Meulder te Assen - of via aankoop in de webwinkel van de uitgeverijwebsite www.demeulder.nl - verantwoording Paulus-illustraties: © erven Jean Dulieu - tijdschriftcode ISSN 1388-2465.

Op beurzen en boekenmarkten krijgen we veelvuldig vragen over de populariteit van het werk van Jean Dulieu, die zich naar onze ervaringen niet beperkt tot alleen de oudere leeftijdsgroepen. Zo is de reeks Gouden Klassiekers goed vertegenwoordigd in de boekwinkels, maar ook in kinderboekwinkels. Daarnaast melden zich met enige regelmaat kunstenaars aan die een poging doen om het werk van 'de meester' voort te zetten, zoals in onderstaand voorbeeld.

EEN UITDAGING

Op de stripdagen in Gorinchem hebben wij even kort met elkaar gesproken over het eventueel maken van nieuwe paulusstrips.
Daar ben ik erg enthousiast over, want Paulus de boskabouter is uiteraard een held uit mijn jeugd en het is voor mij ook een uitdaging als tekenaar. Ik ben me vervolgens meteen gaan verdiepen in de stijl van Jean Dulieu en heb een aantal weken geoefend op het tekenen van Paulus, totdat ik het gevoel kreeg dat ik 'm in mijn 'vingers' had.
Bij deze stuur ik zes in Oost Indische inkt uitgewerkte illustraties om het tot nu toe bereikte resultaat te laten zien.

Patrick Vandebergh
Meerssen
www.vick-comix.nl

Naschrift: Telkens als iemand probeert om Dulieus werk na te maken, laat dat zien hoe groot het talent van de schepper van Paulus was.
U gaf destijds aan in staat te zijn het origineel goed te kunnen benaderen en het resultaat dat u toestuurt is leuk en bemoedigend. Het is heel duidelijk Paulus die we hier zien. Toch staat het nog heel ver af van het werk van Jean Dulieu. En dat is logisch, want niemand zal ooit dezelfde lijnen tekenen en precies dezelfde sfeer bereiken als de maker zelf. Omdat iedereen nu eenmaal een eigen stijl heeft en omdat de wereld van Paulus voortkwam uit de wereld van zijn schepper. Wat hij tekende zat in zijn hoofd; het ontstond vanuit zijn kijk op de natuur en op de wereld. Daarnaast werkte hij jarenlang intensief aan het vergroten van zijn vakmanschap. Daartoe reisde hij veel en tekende, tekende, tekende. Thuis of onderweg, elk vrij moment werd besteed aan tekenen. Feitelijk is het dus onbegonnen werk om te proberen nieuwe, goedgelijkende Paulustekeningen te maken.
Tot slot, wat we hier zien is fraai, maar het heeft niet het niveau van Dulieu en het is bovendien karikaturaal getekend. De boskabouter van Dulieu mag dan in eerste instantie een karikaturaal typetje lijken, de figuren en dieren die de auteur tekende waren gestoeld op 'menselijke' verhoudingen; hij had een grote kennis van anatomie. Attributen in zijn werk komen tot leven. Van een tafeltje zie je hoe dat in elkaar is gezet. Een boek heeft 'hobbels en bobbels'; de auteur wist immers als geen ander hoe zo'n boek werd gemaakt en waar die hobbels en bobbels konden ontstaan.
Van dat alles is in deze voorbeelden weinig te zien. Evenmin als dat Paulus hier in de natuur is getekend. Jawel, hij staat tweemaal bij een boom en eenmaal op een door gras omzoomde stronk. Maar het zijn geen bomen, het is geen stronk en het is geen gras. Dat is het interessante van Dulieus werk. Het lijkt karikaturaal, maar het zijn levende wezens die hij schiep in een levende, natuurgetrouw getekende wereld. Dat is waar het hier aan schort.

Ook deze brievenschrijver kreeg weer een Paulus-boekenlegger toegestuurd.

JASJE AAN, JASJE UIT

(vervolg van pagina 1)

enkele malen herdrukt. In de jaren tachtig besloot Jean Dulieu de pentekeningen in diverse Paulus-boeken te vervangen door nieuwe illustraties. De kunstenaar was overtuigd van z'n eigen ontwikkeling op tekengebied en wilde dat graag in beeld brengen; hij tekende op dat moment vrijwel alleen nog maar met balpen. Zo verscheen er in 1989 een herziene 5e druk van het Draakje-verhaal. Het boek was stevig aangepakt: de tekst was gemoderniseerd en het boek bevatte nieuwe illustraties, in balpen gemaakt. Het waren dezelfde beelden als in de voorgaande drukken, maar door het grijs van de balpen sfeervoller en bovendien met veel meer detail getekend. Vaak was de camerahoek net even anders en de bomen sprongen er op alle plaatjes veel meer uit. Het waren dramatische woudreuzen, waarnaast de boskabouter nu echt heel klein leek.

Discrepantie

Als basis voor onze Draakje-uitgave in de reeks Gouden Klassiekers kozen we voor de gemoderniseerde tekst van deze 5e druk. Maar wat de illustraties betreft vielen we terug op de oude pentekeningen. Ten eerste sloten die beter aan bij de inhoud van de voorgaande delen en ten tweede waren ze beter te reproduceren, omdat veel van de originele balpentekeningen niet meer te achterhalen waren.
Op het moment dat de tekst gecorrigeerd was, de tekeningen op de juiste plaats in het boek stonden en het geheel klaar was om gedrukt te worden, bleek de jas van Paulus ons parten te spelen. Jean Dulieu had ons hier mooi bij de neus genomen! Op een aantal plaatsen klopte de tekst opeens niet meer met het beeld...
Wat was er gebeurd? Niet alleen had schrijver Dulieu de tekst van dit verhaal gemoderniseerd, ook had hij die tekst aangepast aan de nieuwe balpentekeningen van illustrator Dulieu. En in die nieuwe illustraties had hij ongemerkt kleine wijzigingen aangebracht. Nu we voor onze Gouden Klassiekers-uitgave terugvielen op de oude pentekeningen, ontstond hier en daar een discrepantie tussen tekst en beeld. Soms droeg Paulus in de tekst bewust even geen jas, maar droeg hij die wel op de tekening. Of hij had z'n jas op het beeld uitgetrokken, terwijl hij hem in de tekst nog eens extra goed dicht deed...
Dit was een probleem dat om 'n snelle oplossing vroeg. En dus werd het complete boek op deadline nog een keer heel goed doorgenomen en vergeleken met de situatie in de tekeningen.
Vervolgens werd de tekst daaraan aangepast. Wat overbleef was een gemoderniseerde, bijgewerkte Draakje-tekst, die weer prima in balans was met de aloude pentekeningen.

Jas aan, jas uit

Toen de klus geklaard was trokken we onze jas aan en gingen huiswaarts. Of deden we het op die die mooie lentedag al zonder jas? Ik weet het niet meer.

● *Tweemaal 'Paulus bij de boom met het briefje'. Links als pentekening en zonder jas. Rechts met balpen getekend, maar dan met jas.*

Te Koop: 't Kooihuis

Deze authentieke en totaal gerenoveerde Terschellinger woonboerderij ligt aan de rustige Kooiweg in het pittoreske Hoorn.

't Kooihuis

info en foto's: www.kooiweg1.nl

Koopsom: € 1.200.000,00 k.k.

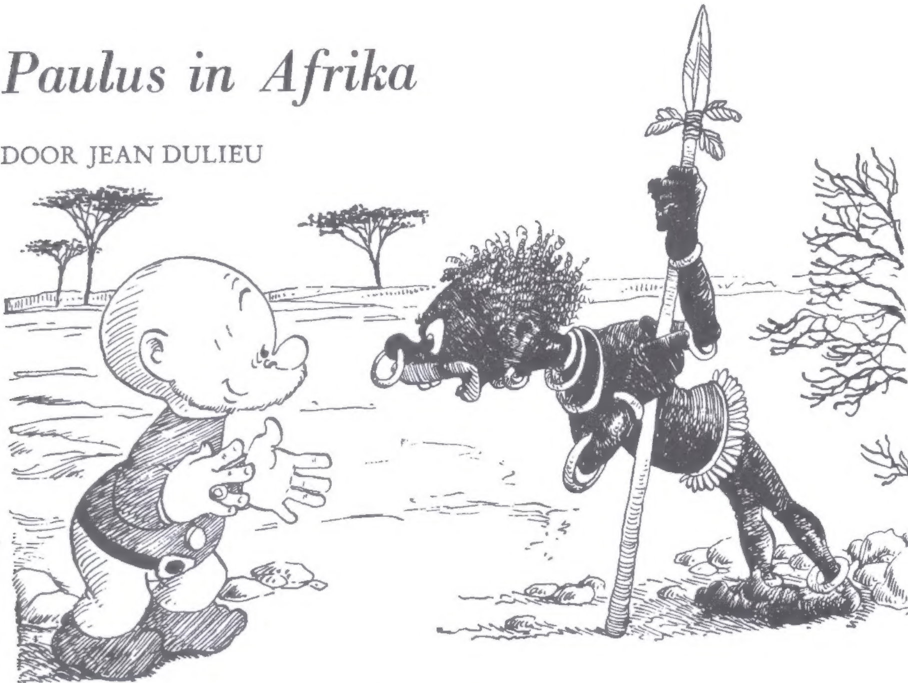
06.55.822.584
06.53.571.231

KOOIHUIS HEEL EVEN TE KOOP

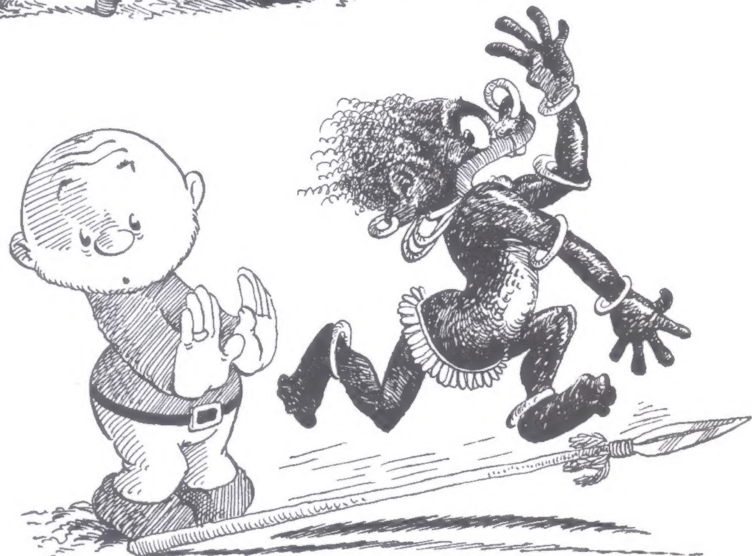
Even dachten we bij het Paulus Archief aan een nieuw avontuur: 't Kooihuis op Terschelling - waar Jean Dulieu in 1946 met zijn Paulus-werk begon - stond te koop!
De advertentie stond afgelopen maand in de Terschellinger en we begonnen meteen enthousiast en een tikje overmoedig ons kapitaal te tellen. Het zou toch prachtig zijn om juist daar onze collectie onder te brengen en er een permanent Jean Dulieu-museum in te richten.
De droom spatte helaas even snel weer uiteen als dat hij begonnen was. De huidige eigenaar liet weten dat de plannen gewijzigd waren en dat voorlopig van verkoop werd afgezien. Een gemiste kans dus, hoewel we eerlijk moeten bekennen dat er aan het benodigde kapitaal nog wel het een en ander ontbrak...

Paulus in Afrika

DOOR JEAN DULIEU

Hoewel de eerste reis met de toverring een beetje vreemd verlopen was, gaf Paulus de moed nog niet op. „Ik zal nu maar meteen een flink eind van huis gaan," dacht hij, „dan wen ik alvast een beetje aan dat gevlieg." Ditmaal wenste Paulus zich tot in het hartje van Afrika en nauwelijks had hij de ring aan zijn vinger gestoken of daar stond hij al voor een zwart mannetje, dat zich aan zijn speer moest vasthouden om niet ondersteboven te rollen van verbazing. „Dààg," zei Paulus, „ik ben een boskabouter. En wat ben jij? Oh, ik weet het al, jij bent natuurlijk een bosjesbouter!" „Prgrflf!" zei de bosjesbouter. „Daar heb je groot gelijk in," beaamde Paulus, hoewel hij er geen letter van verstond, „maar ik vind het toch erg leuk om eens kennis met je te maken. Woon je hier helemaal alleen?" „Grplefloep," zei de bosjesbouter. „Zo zo," dat had ik nooit kunnen denken. Wat is er aan de hand? Je bent toch niet bang voor me? Je wordt helemaal wit om je neus!" De bosjesbouter gaf een benauwde gil, draaide zich vliegensvlug om en zette het op een

lopen. „Wat raar," zei Paulus, „hij is bang voor me! En ik deed hem helemaal geen kwaad!" Toen meende Paulus een snuif te horen. Hij keek om en ontdekte een grote leeuw, die vlak achter hem zat. „Dag leeuw," zei Paulus, „heet jij Pimpie?" „Nee," gromde de leeuw, „ik heet Griebel." „Gelukkig maar," zei Paulus, „als je Griezel heette, zou ik het griezelig vinden. Weet jij soms, waarvoor die bosjesbouter opeens zo bang was?" „Jawel," zei Griebel, „voor mij." „Zou je denken?" vroeg Paulus verbaasd, „ik meende vast dat hij bang voor mìj was." Toen begon Griebel te grinneken. „Wie zou er nu bang zijn voor zo'n dreumes als jij!" lachte hij. „Dat moet je niet zeggen," zei Paulus verontwaardigd, „ik ben heel wat mans, hoor!" Toen zweeg Paulus opeens, want hij vond die leeuw toch eigenlijk wel erg groot.